

UDENRIGSMINISTERIET

EUROPAUDVALGET
Alm. del - bilag 990 (offentligt)

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tel. +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegr. adr. Etrangeres
Girokonto 300-1806

Bilag
1

Journalnummer
400.C.2-0

Kontor
EU-sekr.

26. marts 2001

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Udenrigsministeriets notat samt kopi af skema, som statsministeren har stillet Det Udenrigspolitiske Nævn i udsigt, om internationale organisationers muligheder for at påse overholdelsen af menneskerettigheder og demokrati i et medlemsland.

NOTAT

Udenrigsministeriet

Til: Det Udenrigspolitiske Nævn

J.nr.: N.1, 400.A.2-8
JT.1, 28.C.28.a.1.a

CC:

Bilag:

Fra: Udenrigsministeriet

Dato: 22. marts 2001

Emne: Internationale organisationers muligheder for at påse overholdelsen af menneskerettigheder og demokrati i et medlemsland.

På mødet i Det Udenrigspolitiske Nævn den 6. december 2000 stillede statsministeren i udsigt, at der blev udarbejdet et skema, hvori der redegøres for procedurer og muligheder for overvågning af menneskerettighederne og demokrati i forskellige internationale organisationer.

Udenrigsministeriet har ved besvarelser af henholdsvis den 12. oktober og 24. november 2000 til Folketingets Europaudvalg redegjort for overvågningsprocedurerne i henholdsvis Europarådet, FN, OSCE, Østersørådet samt EU og de forslag, der på daværende tidspunkt var aktuelle under regeringskonferencen.

I vedlagte skema er samlet under fælles overskrifter de overvågningsprocedurer og opfølgingsmekanismer, der findes inden for de ovennævnte organisationer. Det skal understreges, at organisationerne har forskellige formål og strukturer, hvilket bør tages i betragtning ved læsning af skemaet. Elementerne under de enkelte overskrifter er ikke nødvendigvis fuldt sammenlignelige.

Udenrigsministeriet

TEU art. 7, nuværende stk. 1, (stk. 2 i Nice-traktaten)	Mulighed for overvågning af demokrati og menneskerettighed i medlemsstaterne	Spørgsmål om hvordan/hvornår kritik iværksættes	Reaktionsmulighed (udfald)	Spørgsmål om regelmæssige undersøgelser/opfølgning
	Jf. den nuværende TEU art. 7, stk. 1, kan Det Europæiske Råd (DER) med enstemmighed fastslå, at en medlemsstat groft og vedvarende overtræder EU's grundlæggende principper.	DER kan agere, når der er tale om, at en medlemsstat groft og vedvarende overstræder de grundlæggende principper. DER fastslår dette med enstemmighed på forslag af en tredjedel af medlemsstaterne eller Kommissionen og efter samstemmende udtalelse fra Europa-Parlamentet.	Rådet kan - efter at DER har fastslået, at en medlemsstat groft og vedvarende overtræder EU's grundlæggende principper - med kvalificeret flertal suspendere visse af de rettigheder, der følger af EU medlemskabet.	Der er ikke traktatfastsat procedurer til regelmæssige undersøgelser. Rådet kan dog senere med kvalificeret flertal beslutte at ændre eller tilbagekalde eventuelle foranstaltninger (f.eks. suspension af rettigheder) som følge af ændringer i den situation, som har ført til, at de blev indført.
TEU art. 7, nyt stk. 1, jf. Nice-traktaten.	Mulighed for overvågning af demokrati og menneskerettighed i medlemsstaterne	Spørgsmål om hvordan/hvornår kritik iværksættes	Reaktionsmulighed (udfald)	Spørgsmål om regelmæssig undersøgelser/opfølgning
	Med Nice-traktaten tilføjes et nyt stk. 1, hvorefter Rådet ved en forudgående procedure kan fastslå, at der er en klar fare for, at en medlemsstat groft overtræder de grundlæggende principper. Der er ligeledes mulighed for, at Rådet med et flertal på fire femtedele af sine medlemmer kan anmode uafhængige personer om at fremlægge en rapport om situationen.	Rådet kan agere, når der foreligger en klar risiko for, at en medlemsstat groft overtræder de grundlæggende principper. Rådet fastslår dette med et flertal på fire femtedele af sine medlemmer på begrundet forslag af en tredjedel af medlemsstaterne eller Kommissionen og efter samstemmende udtalelse fra Europa-Parlamentet. Den pågældende medlemsstat skal høres som et led i processen.	I forbindelse med at Rådet - med et flertal på fire femtedele af sine medlemmer - fastslår, at der er en klar risiko for grove overtrædelser, kan Rådet beslutte at rette passende henstillinger til den pågældende medlemsstat.	Rådet skal regelmæssigt efterprøve, om de forhold, der har fået Rådet til at fastslå, at der foreligger en klar risiko, stadig er gældende. EF-domstolen har jf. ny art. 46, e) kompetence vedrørende procedurebestemmelserne - og kun dem - i artikel 7, idet Domstolen træffer afgørelse på anmodning af den berørte medlemsstat inden for en nærmere bestemt tidsfrist.
OSCE (grundlaget i Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde	Mulighed for overvågning af demokrati og menneskerettigheder i	Spørgsmål om hvordan/hvornår kritik iværksættes	Reaktionsmuligheder	Spørgsmål om regelmæssige undersøgelser/opfølgning

<p>i Europa er deltagerlandenes forpligtelse til at overholde et bredt sæt af normer om demokrati og menneskerettigheder)</p>	<p>medlemsstaterne</p>			
	<p><u>Organer i OSCE, der har mulighed for at overvåge demokrati og menneskerettigheder</u></p> <p>A) Højkommissær for Nationale Mindretal B) Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (ODIHR) C) Repræsentanten for Frie Medier D) OSCE-Missioner i en række lande E) Gennemførelsesmøder eller gennemgangskonferencer om forpligtelser i OSCE's menneskelige Dimension F) OSCE's parlamentariske forsamling. Forsamlingen har ligeledes adgang til at udsende rapporteur-missioner G) Formandskabet for OSCE H) OSCE's Permanente Råd. I) OSCE's ministerråd/top-møder H) eller I) kan med konsensus udtale sig om situationen i de enkelte lande.</p>	<p>A), B) C), D) F) og G) kan løbende udtale kritik eller fremsætte opfordringer ligesom de på eget initiativ kan udtale sig om den generelle situation eller enkeltstående hændelser.</p> <p>B) og F) følger løbende valg.</p> <p>Alle OSCE-medlemslande har adgang til på E), H) og I) at rejse demokratisituationen i et andet land indenfor OSCE.</p>	<p>Generelt gælder, at OSCE vil søge at etablere et lokalt samarbejde i eller med det pågældende land og yde konkret bistand til at forbedre demokrati- og menneskerettighedssituationen. Udgangspunktet er således samarbejde med de lande, hvori der forekommer overtrædelser af OSCE's forpligtelser. Organisationens deltagende stater træffer som altovervejende hovedregel beslutning med enstemmighed. Der er dog to procedurer, der ikke kræver enstemmighed</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6 lande kan kræve, at en medlemsstat modtager en rapporteur-mission - Der kan i tilfælde af klare, grove og gentagne overtrædelser af forpligtelserne, besluttes "politiske erklæringer, eller andre politiske skridt med virkning udenfor det pågældende lands territorium, om nødvendigt uden det pågældende lands egen tilslutning". 	<p>E) udgør i sig selv en form for regelmæssig undersøgelse af overholdelsen af forpligtelserne. Drøftelserne er tematiske, men inddrager spørgsmål fra enkelte lande.</p> <p>H) eller I) kan med konsensus vedtage mandatet for en OSCE-Mission eller anden form for tilstedeværelse, der udfører regelmæssig monitorering og bistand.</p> <p>A) og C) kan på eget initiativ udføre regelmæssige undersøgelser.</p>

Østersørådet (Støtter den demokratiske udvikling i medlemslandene baseret på respekt for menneskerettighederne)	Mulighed for overvågning af demokrati og menneskerettigheder i medlemsstaterne	Spørgsmål om hvordan/hvornår kritik iværksættes	Reaktionsmuligheder (udfald)	Spørgsmål om regelmæssige undersøgelser/opfølgning
	<p>Østersørådets kommissær for demokratisk udvikling.</p> <p>Kommissæren studerer spørgsmål af relevans for dennes mandat og rapporterer til Rådet.</p> <p>Kommissæren har ret til at modtage henvendelser fra individer, grupper og organisationer vedr. demokratiske institutioner og menneskerettighedsspørgsmål. Henvendelserne skal behandles fortroligt.</p>	<p>Kommissæren har mulighed for at afgive fortrolige rapporter til Østersørådet på baggrund af henvendelser fra individer, grupper eller organisationer. Medlemslandene kan ikke forhindre personer og organisationer på deres territorium i at kommunikere med kommissæren.</p> <p>Medlemslandene er forpligtede til ikke at forfølge disse personer og organisationer.</p>	<p>På baggrund af sine rapporter rådgiver kommissæren Rådet om evt. opfølgning herpå.</p> <p>Efter kommissærens involvering i en bestemt sag aflægges rapport indeholdende sagens fakta, resultater samt konklusioner til Rådet. Forud for det årlige udenrigsminister-rådsmøde skal kommissæren afgive en skriftlig aktivitetsrapport for det foregående år.</p>	<p>Kommissæren har ret til at indsamle de informationer denne har brug for.</p> <p>Medlemslandene er forpligtede til at give kommissæren de oplysninger, denne anmoder om. Kommissæren har under rejser i medlemslandene ret til direkte fra berørte personer, grupper eller organisationer at modtage fortrolig informationer om spørgsmål, som henhører under dennes mandat.</p>
Europarådet	Mulighed for overvågning af demokrati og menneskerettigheder i medlemsstaterne	Spørgsmål om hvordan/hvornår kritik iværksættes	Reaktionsmulighed (Udfald)	Spørgsmål om regelmæssige undersøgelser/opfølgning
	<p>A) Individuel klageadgang til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol på grundlag af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.</p> <p>B) Mellemstatslig klageadgang til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol</p> <p>C) Ministerkomiteens overvågning. Ministerkomiteen har vedtaget hvert år at gennemgå de enkelte medlemslandes forpligtelser på særligt udvalgte områder vedr. demokrati, menneskerettigheder og retsstatsprincippet.</p> <p>D) Overvågning af Europarådets uafhængige</p>	<p>A) Sagen iværksættes ved indgivelse af en individuel klage for Menneskerettighedsdomstolen, efter at de nationale retsmidler er udtømt.</p> <p>B) Sagen iværksættes ved at en medlemsstat indbringer en klage over en anden medlemsstat.</p> <p>C) Gennemgangen af medlemsstaternes forpligtelser på udvalgte områder iværksættes ved en beslutning i Europarådets Ministerkomité.</p>	<p>A) og B) Menneskerettighedsdomstolen afsiger en retligt bindende dom i den konkrete sag.</p> <p>C) Ministerkomiteens gennemgang kan føre til yderligere drøftelser med enkelte stater, som har særlige problemer, men proceduren er som udgangspunkt af generel (tematisk) karakter.</p> <p>C) ECRI udarbejder offentlige rapporter om situationen i medlemsstaterne med konkrete konklusioner.</p> <p>D) Forsamlingens rapporter er offentlige, og den afgiver indstillinger til Minister-</p>	<p>A) og B) Efter erklæring fra de Høje kontraherende Parter anerkendes Domstolens kompetence som bindende uden videre og uden særlig overenskomst. Domstolen har endvidere mulighed for om nødvendigt at tilkende den forurettede part passende erstatning.</p> <p>C) Hvert år beslutter Ministerkomiteen hvilke områder inden for medlemsstaternes forpligtelser, som skal gøres til genstand for undersøgelse (hidtil: ytringsfrihed,</p>

	<p>komité mod racisme (ECRI). Komiteen mod racisme overvåger bekæmpelse af racisme og racediskrimination i medlemslandene, bl.a. baseret på en dialog med medlemslandenes myndigheder. Komiteens aktivitet omfatter også f.eks. mere generelle racistiske/diskriminerende tendenser i befolkningen, medierne mv.</p> <p>E) Europarådets nye kommissær for menneskerettigheder. Kommissæren for menneskerettigheder har ikke til opgave at behandle konkrete klagesager, men skal generelt udbrede kendskabet til Europarådets menneskerettighedsværn.</p> <p>F) Europarådets Parlamentariske Forsamling. Forsamling gør en betydelig og effektiv indsats for at medvirke til de nye medlemslandes omstilling til respekt for menneskerettigheder i det europæiske system.</p> <p>G) Andre konventioner på menneskerettighedsområdet har særlige overvågningsmekanismer.</p>		komiteen.	demokratiske institutioner, retssystemer, lokalt demokrati, dødsstraf og politi og sikkerhedsstyrker).
FN	Mulighed for overvågning af demokrati og menneskerettighed i medlemsstaterne	Spørgsmål om hvordan/hvornår kritik iværksættes	Reaktionsmulighed (Udfald)	Spørgsmål om regelmæssige undersøgelser/opfølgning
	A) FN-komiteers eksamination af landerapporter. Under en række FN-konventioner er nedsat komiteer til overvågelse	A) Tyngden i komiteernes arbejde ligger i gennemgangen af deltagerstaternes egen periodiske rapportering om	A) Efter gennemgangen af de periodiske rapporter offentliggør komiteerne deres konklusioner, der indeholder	A) Deltagerstaterne er forpligtet til at fremlægge rapporter med nærmere fastsatte mellemrum (2-5 år). Rapporterne, som er

	<p>af konventionernes overholdelse i de deltagende lande. Det gælder Konventionen om Borgerlige og Politiske Rettigheder (ICCPR), Konventionen om Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder (ICESCR), Racediskriminationskonventionen (CERD), Kvinde-konventionen (CEDAW), Torturkonventionen (CAT) og Børnekonventionen (CRC).</p> <p>B) Individuel klageadgang til FN-komiteer. Komiteerne under ICCPR, CERD, CAT og CEDAW åbner mulighed for, at deltagerstaterne kan acceptere individuelle og mellemstatslige klager. Danmark har tiltrådt alle disse konventioner og accepteret klageadgangen til komiteerne.</p> <p>C) Mellemstatslig klageadgang til FN-komiteer som beskevet under B)</p> <p>D) Resolutioner i FN's Generalforsamling og Menneskerettighedskommission</p> <p>Resolutioner i FN's Generalforsamling og Menneskerettighedskommission kan være generelle (tematiske) eller landespecifikke. Resolutionerne kan danne grundlag for udpegning af specialrapportører om generelle emner (f.eks. tortur) eller særlige lande (f.eks. Iran).</p> <p>E) FN's Menneskerettigheds-</p>	<p>gennemførelsen af konventionen i det pågældende land.</p> <p>B) Sagen iværksættes, ved indgivelse af en individuel klage for FN-komiteerne, efter at de nationale retsmidler er udtømt.</p> <p>C) Som B, blot, at det er et medlemsland, der indklager et andet.</p> <p>D) Initiativ til fremsættelse af resolutioner tages af et medlemsland.</p> <p>E) Proceduren iværksættes ved et formløs henvendelse til FN's generalsekretær.</p>	<p>både positive aspekter og kritik.</p> <p>B) og C) Komiteerne afslutter sagsbehandlingen med at fremsende sine konkrete konklusioner.</p> <p>D) og E) Generalforsamlingen og Menneskerettighedskommissionen kan vedtage resolutioner om menneskerettighedssituationen i de pågældende lande. Resolutionerne er ikke retligt bindende, men har stor politisk vægt.</p>	<p>offentligt tilgængelige, bliver gennemgået ("eksamineret") af komiteerne i offentlige møder sammen med repræsentanter for det pågældende land, som besvarer spørgsmål fra komiteens medlemmer og giver supplerende oplysninger.</p>
--	--	---	---	--

	<p>kommissions særlige procedure for behandling af henvendelser. Der er etableret en særlig kontradiktorisk procedure for behandlingen af henvendelser, som afslører et fast mønster af pålideligt underbyggede grove krænkelser af menneskerettighederne.</p>			
--	--	--	--	--